

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра журналістики та мовної комунікації

ЗАТВЕРДЖУЮ

Дека́н факультету харчових технологій
та управління якістю продукції АПК
Лариса БАЛЬ-ПРИЛИПКО
25 2022 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри журналістики
та мовної комунікації
протокол № 11 від 25 травня 2022 р.

Завідувач кафедри
Наталія КОСТРИЦЯ

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОПП «Громадське здоров'я»
(Нутриціологія здорового харчування)

Олег ШВЕЦЬ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ»**

Спеціальність - 229 «Громадське здоров'я»

Освітня програма «Нутриціологія здорового харчування»

Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

Розробник: доцент кафедри журналістики та мовної комунікації
Балалаєва Олена Юріївна

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Латинська мова та медична термінологія»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
ОС	бакалавр	
Спеціальність	229 – Громадське здоров'я	
Освітня програма	Громадське здоров'я	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	—	
Форма контролю	Залік, екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної форми та скороченого терміну навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	—
Семестр	I-II	—
Лекційні заняття	—	—
Практичні, семінарські заняття	120	—
Лабораторні заняття	-	—
Самостійна робота		—
Індивідуальні завдання	—	—
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	4 2	—

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – ознайомити студентів з основами латинської мови, допомогти набути практичних умінь та навичок використання фахової латиномовної термінології у навчальній, науковій та професійній діяльності, навчити студентів термінологічної латини, яка функціонує в медицині та суміжних з нею біологічних науках та хімії. Термінологічна латина є необхідною для підготовки фахівців, які провадитимуть організаційну, експертну та контрольну-аналітичну діяльність з оцінки стану, захисту та промоції здоров'я, моніторингу загроз та профілактики захворювань, забезпечення якості систем харчової безпеки. Латина є базисом термінології у медичній біології та генетиці, анатомії, цитології, гістології та фізіології людини, фармакології, мікробіології та вірусології, біохімії та інших дисциплінах.

Завдання: Основне завдання полягає у формуванні професійно-термінологічної компетентності студентів, сфокусованої на вивченні латинської медичної терміносистеми в таких її субтерміносистемах: анатомічна, фізіологічна, фармакологічна. Навчання термінологічної латини означає також створення передумов для усвідомленого засвоєння термінованих частин мови греко-латинського походження, що увійшли у відповідну субмову медицини.

Дуже важливо засвоїти значення тих словотворчих елементів латинської та грецької мов (терміноелементів, коренів, суфіксів, префіксів), знання яких спрощує запам'ятовування термінів, особливо клінічних, робить його свідомим, і, відповідно, легшим.

Закладаючи основи для подальшого самостійного оволодіння студентами професійної термінології, курс виконує водночас і важливі загальноосвітні та виховні завдання. Загальноосвітні завдання курсу полягають у розширенні лінгвістичного світогляду студентів, у підвищенні їх загальної мовної культури шляхом удосконалення навичок нормативного вживання інтернаціоналізмів греко-латинського походження.

Виховне та загальноосвітнє значення також має знайомство студентів з історією виникнення латинської мови, її значенням у розвитку європейської культури та науки, вивчення афоризмів, крилатих та спеціальних висловів.

Для досягнення поставлених у програмі завдань курсу рекомендується керуватися такими методичними принципами:

Забезпечувати термінологічну спрямованість курсу – вивчати теоретичні положення з орфоєпії, морфології, термінознавства в тісному взаємозв'язку з лексичним матеріалом та його термінологічними функціями.

Відведення самостійній навчальній діяльності студентів керівної ролі шляхом поступового переходу від навчання до самонавчання, при якому перше знайомство з новим матеріалом здійснюється самим студентом у рамках самостійної домашньої роботи. На заняттях бажано приділяти не менше 60% часу на самостійне виконання непідготовлених вправ.

У процесі навчання слід враховувати особливості рідної мови, їх вплив на фонеморфологічні зміни, що спостерігаються при використанні або запозиченні цієї мовою латинських або латинізованих термінів. Корисно зіставляти значення латинських слів термінів, що вивчаються, з функціонуючими в загальнолітературній рідній мові спорідненими за походженням словами з метою формування у студентів навичок більш свідомого вживання останніх.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- правила нормативного читання латинських слів;
- граматичні правила, що лежать в основі будови латинських термінів;
- 500 лексичних та словотвірних одиниць латинського та грецького походження

(частин тіла та органів, захворювань, лікарських форм та засобів), а також найуживаніші прикметники, дієприкметники, числівники, дієслова;

- правила та основні моделі утворення латинських анатомічних, фармацевтичних, клінічних термінів;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- основи латинського словотвору;
- 100 латинських сентенцій та студентський гімн «Gaudeamus»;

вміти:

- читати з правильною вимовою та наголосом латинські терміни, що складаються з кількох слів;
- користуючись знаннями з граматики латинської мови, визначати структуру та розкривати значення незнайомого багатокомпонентного анатомо-гістологічного терміна;
- за допомогою словника перекладати латиною атрибутивні сполучення, дотримуючись правил узгодження означення з означуваним словом;
- аналізувати складні медичні терміни, вказуючи їх складові частини та значення цих частин;
- правильно писати терміни та діагнози латинською мовою.

бути поінформованим про походження та історію розвитку латинської мови, її роль у формуванні національних європейських мов, внесок класичних мов у формування міжнародної наукової термінології, історію медичної термінології.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК 2. Здатність здобувати нові знання у сфері громадського здоров'я та інтегрувати їх з уже наявними.

Забезпечення програмних результатів навчання

ПРН 2. Критично осмислювати факти, аналізувати та узагальнювати інформацію у професійній сфері.

2. Програма та структура для навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фонетика. Морфологія: іменник, прикметник. Анатомічна термінологія.

Тема 1. Вступ. Історія латинської мови. Розвиток медичної термінології.

Мета і завдання навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія». Історія латинської мови. Роль латини у формуванні національних європейських мов. Внесок класичних мов у формування медичної термінології.

Тема 2. Фонетична система латинської мови. Правила вимови.

Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Вимова голосних, дифтонгів, приголосних, буквосполучень.

Тема 3. Довгі та короткі склади. Наголос.

Основи складоподілу. Довгі та короткі склади. Умови позиційної довготи/короткості голосних у другому складі від кінця слова. Правила наголошення.

Тема 4. Частини мови. Іменник.

Загальні відомості про частини мови. Змінні і незмінні частини мови. Граматичні категорії іменників: рід, відмінок, число. Способи визначення роду латинських іменників. Словникова форма іменників. Практична основа іменників. Відміни іменників.

Тема 5. I відміна іменників.

I відміна іменників: основна ознака, відмінкові закінчення, винятки з правила про рід. Найуживаніші суфікси та кінцеві терміноелементи іменників I відміни. Іменники I відміни у ветеринарній термінології. Наказовий спосіб дієслів теперішнього часу. Дієслово-зв'язка *sum, fui, -, esse (бути)*. Порядок слів у реченні.

Тема 6. II відміна іменників.

II відміна іменників: основна ознака, відмінкові закінчення, винятки з правила про рід. Особливості відмінювання іменників чоловічого і середнього родів. Суфікси та кінцеві терміноелементи іменників II відміни. Іменники II відміни у ветеринарній термінології.

Тема 7. Прикметник.

Прикметник. Граматичні категорії прикметників. Прикметники I-II відмін. Узгодження прикметників I-II відмін з іменниками. Відмінювання атрибутивних словосполучень. Найуживаніші суфікси прикметників I-II відмін.

Тема 8. Структура анатомічного терміна.

Структура анатомічного терміна. Однокомпонентні і багатоконпонентні анатомічні терміни. Моделі творення анатомічних термінів. Види синтаксичного зв'язку у термінах-словосполученнях. Узгоджене і неузгоджене означення, прикладка.

Змістовий модуль 2. Морфологія.

Тема 9. Загальні відомості про дієслово.

Граматичні категорії дієслів: час, спосіб, стан, особа, число. Дієвідміни. Основні форми дієслова. Дієслівні основи. Наказовий спосіб дієслів

теперішнього часу. Дієслово-зв'язка *sum, fui, -, esse (бути)*. Порядок слів у реченні.

Тема 10. Теперішній час дійсного способу активного і пасивного станів.

Утворення теперішнього часу дійсного способу активного і пасивного станів. Відмінювання дієслів у теперішньому часі дійсного способу активного і пасивного станів. Синтаксис пасивної конструкції. Загальні відомості про сполучник і прийменник. Сполучники і прийменники у ветеринарній термінології.

Тема 11. III відміна іменників. III відміна іменників. Рівноскладові і нерівноскладові іменники. Типи відмінювання іменників III відміни: приголосний, голосний, мішаний. Рід іменників III відміни. Винятки з правила про рід. Відмінювання іменників III відміни. Іменники III відміни у ветеринарній термінології.

Тема 12. Прикметники III відміни.

Типи прикметників III відміни. Узгодження прикметників III відміни з іменниками. Відмінювання атрибутивних словосполучень. Греко-латинські дублети прикметників. Прикметники III відміни у ветеринарній термінології.

Тема 13. IV і V відміна іменників.

IV відміна іменників: відмінкові закінчення, винятки з правила про рід, особливості відмінювання. V відміна іменників: відмінкові закінчення, особливості відмінювання. Іменники IV та V відмін у ветеринарній термінології. Узгодження прикметників з іменниками IV та V відмін. Відмінювання атрибутивних словосполучень.

Тема 14. Відмінювання грецьких іменників.

Особливості відмінювання грецьких іменників. Субстантивація. Субстантивовані прикметники у ветеринарній термінології.

Тема 15. Gaudeamus.

Студентський гімн *Gaudeamus*. Систематизація та перевірка знань.

Змістовий модуль 3. Клінічна та хімічна термінологія.

Тема 16. Ступені порівняння прикметників.

Утворення вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників. Особливості утворення ступенів порівняння. Суплетивні ступені порівняння. Описовий спосіб утворення ступенів порівняння прикметників. Прикметники, які мають дві форми суперлатива.

Тема 17. Дієприкметники.

Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Дієприкметники минулого часу пасивного стану. Вживання дієприкметників у ветеринарній термінології.

Тема 18. Займенники.

Розряди займенників. Особові, зворотні, вказівні займенники. Вживання займенників у рецептурі.

Тема 19. Клінічна термінологія.

Структура клінічних термінів. Грецькі терміноелементи. Утворення клінічних термінів на позначення запальних і незапальних процесів, хвороб, хворобливих станів, симптомів.

Тема 20. Латинська хімічна номенклатура.

Латинська хімічна номенклатура: латинські назви хімічних елементів і сполук (оксидів, кислот, солей).

Тема 21. Числівник.

Розряди числівників: кількісні, порядкові, розділові і прислівникові. Творення складних і складених числівників. Відмінювання кількісних, порядкових і розділових числівників. Римські цифри в рецептах. Латинські та грецькі числівникові терміноелементи. Рахунок до 10. Числа 100, 1000.

Тема 22. Умовний спосіб.

Утворення часів кон'юнктива. Praesens coniunctivi дієслова esse. Дієслово *fiō, fieri*. Умовний спосіб у рецептурних виразах.

Змістовий модуль 4. Фармацевтична термінологія.

Тема 23. Структура рецепта.

Загальне поняття про рецепт. Структура рецепта. Види рецептів: прості та складні, дозовані та недозовані, офіціальні, магістральні та мануальні, розгорнуті та скорочені. Складові рецепта.

Тема 24. Латинська частина рецепта.

Модель рецептурного рядка. Правила оформлення латинської частини рецепта. Основні рецептурні скорочення латинською мовою. Додаткові надписи на рецептах.

Тема 25. Лікарські форми.

Загальне поняття про лікарські форми. Тверді, рідкі, м'які лікарські форми. Особливості виписування препаратів.

Тема 26. Основні відомості про словотвір.

Складання основ. Суфіксація. Префіксація.

Тема 27. Прислівник.

Види прислівників. Утворення похідних прислівників від прикметників. Ступені порівняння прикметників.

Тема 28. Салернський кодекс здоров'я.

Основні положення Салернського кодексу здоров'я. Читання в оригіналі та перекладі.

Тема 29. Міжнародні кодекси біологічної номенклатури.

Міжнародний кодекс класифікації та номенклатури вірусів. Міжнародний кодекс номенклатури водоростей, грибів і рослин. Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури.

Тема 30. Фразеологічний мінімум: 100 латинських висловів

Латинські крилаті вислови, сентенції, прислів'я.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							скорочений термін навчання						
	тижні	разом	у тому числі					у тому числі						
			л	п	лаб	інд	с.р.	л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Фонетика. Морфологія. Анатомічна термінологія.														
Тема 1. Вступ. Історія латинської мови. Розвиток медичної термінології.	1	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Фонетична система латинської мови	2	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Довгі та короткі склади. Наголос.	3	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Частини мови. Іменник.	4	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 5. I відміна іменників.	5	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 6. II відміна іменників.	6	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Прикметник.	7	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Структура анатомічного терміна.	8	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Морфологія.														
Тема 9. Загальні відомості про дієслово.	9	4		4										
Тема 10. Теперішній час дійсного способу	10	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 11. III відміна іменників	11	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 12. Прикметники III відміни.	12	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 13. IV і V відміна іменників.	13	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 14. Відмінювання грецьких іменників.	14	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 15. Gaudeamus.	15	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Разом за I семестр		60		60				-	-	-	-	-	-	-
Залік														
Змістовий модуль 3. Клінічна та хімічна термінологія.														
Тема 16. Ступені порівняння прикметників	16	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 17. Дієприкметник.	17	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 18. Займенники.	18	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 19. Клінічна термінологія.	19	4		4										
Тема 20. Хімічна номенклатура.	20	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 21. Числівник.	21	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 22. Умовний спосіб.	22	4		4										
Змістовий модуль 4. Фармацевтична термінологія.														
Тема 23. Структура рецепта.	23	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 24. Латинська частина рецепта.	24	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 25. Лікарські форми.	25	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 26. Основні відомості про словотвір.	26	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 27. Прислівник.	27							-	-	-	-	-	-	-
Тема 28. Салернський кодекс здоров'я.	28	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Тема 29. Міжнародні кодекси біологічної номенклатури.	29							-	-	-	-	-	-	-
Тема 30. Фразеологічний мінімум.	30	4		4				-	-	-	-	-	-	-
Разом за II семестр		60		60				-	-	-	-	-	-	-
Усього годин		120		120				-	-	-	-	-	-	-

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-	-	-

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Історія латинської мови. Розвиток медичної термінології.	4
2	Фонетична система латинської мови	4
3	Довгі та короткі склади. Наголос.	4
4	Частини мови. Іменник.	4
5	I відміна іменників.	4
6	II відміна іменників.	4
7	Прикметник.	4
8	Структура анатомічного терміна.	4
9	Загальні відомості про дієслово.	4
10	Теперішній час дійсного способу.	4
11	III відміна іменників:	4
12	Прикметники III відміни.	4
13	IV і V відміна іменників.	4
14	Відмінювання грецьких іменників.	4
15	Gaudeamus.	4
16	Ступені порівняння прикметників	4
17	Дієприкметник.	4
18	Займенники.	4
19	Клінічна термінологія.	4
20	Хімічна номенклатура.	4
21	Числівник.	4
22	Умовний спосіб.	4
23	Структура рецепта.	4
24	Латинська частина рецепта.	4
25	Лікарські форми.	4
26	Основні відомості про словотвір.	4
27	Прислівник.	4
28	Салернський кодекс здоров'я.	4
29	Міжнародні кодекси біологічної номенклатури.	4
30	Фразеологічний мінімум.	4
	Разом	120

4. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Як класифікують звуки в латинській мові?
2. Що таке монофтонги? Що таке дифтонги?
3. Які дифтонги притаманні латинській мові? Поясніть їх вимову та наведіть приклади термінів.
4. Як читається буква *c*? Наведіть приклади.
5. У яких випадках *s* читається як *z*?
6. Як читається буква *z* у словах негрецького походження?
7. У якому випадку буквосполучення *ti* читається як *ci*?
8. У яких словах зустрічаються буквосполучення *ch, ph, rh, th* і як вони читаються?
9. Назвіть властиві для латинської мови вживання буквосполучень приголосних із голосними.
10. Наведіть приклади вживання буквосполучення *ngu*.
11. З якою метою використовуються в латинській мові знаки довготи і короткості?
12. Які склади називають довгими, а які короткими?
13. Поясніть місце наголосу в латинській мові класичного періоду.
14. Поясніть правила наголосу в латинській мові та наведіть приклади.
15. Поясніть правила складоподілу в латинській мові.
16. Що таке морфологія?
17. Назвіть змінні частини мови, підтверджуючи відповідь прикладами.
18. Назвіть граматичні категорії іменника в латинській мові.
19. Скільки відмін має іменник в латинській мові? Наведіть приклади.
20. Що таке граматичний рід?
21. Скільки родів має іменник в латинській мові?
22. Чи співпадають роди іменників в українській та латинській мовах?
23. Назвіть латинські відмінки та питання, на які вони відповідають.
24. Наведіть приклади словникового запису іменників усіх відмін та поясніть їх запис.
25. На що вказує закінчення іменника Називного відмінка однини?
26. Як визначити основу латинського іменника? Обґрунтуйте свою відповідь.
27. Як змінюються іменники?
28. Які граматичні категорії властиві латинському дієслову?
29. Що таке група інфекта та група перфекта?
30. Наведіть приклади вживання дієслів в основних формах.
31. Як визначають дієслівні основи?
32. Скільки дієвідмін мають дієслова в латинській мові?
33. Назвіть часи, властиві латинському дієслову.
34. Поясніть словниковий запис дієслів. Наведіть приклади.
35. Які часи дієслова утворюються від основи інфекта?
36. Як визначити основу перфекта і які часи дієслова утворюються від цієї основи?
37. Як визначити основу супіна і які часи дієслова утворюються від цієї основи?
38. Наведіть приклади поділу латинських дієслів на дієвідміни.
39. Що означають активний і пасивний стани дієслів?
40. Перекладіть термінологічні сполучення: *modus indicativus, modus imperativus, modus coniunctivus*.
41. Які дієслова називаються перехідними, а які неперехідними?
42. Коли і з якою метою вживаються особові займенники при дієсловах?
43. Як необхідно перекладати дієслова у активному та пасивному станах?
44. Поясніть поняття *ablativus instrumenti, ablativus auctoris*.
45. Як утворюється неозначена форма дієслів пасивного стану?
46. Чим відрізняються іменники третьої відміни у словниковому записі від іменників першої та другої відмін?

47. Наведіть приклади словникового запису прикметників з трьома закінченнями.
48. Наведіть приклади словникового запису прикметників з двома закінченнями.
49. Як визначається рід у прикметників одного закінчення?
50. До якого роду належать субстантивовані прикметники?
51. Як утворюються субстантивовані прикметники?
52. Які прикметники мають ступені порівняння?
53. Як утворюється *gradus comparativus*?
54. Наведіть приклади прикметників у вищому ступені порівняння.
55. Як утворюється *gradus superlativus*?
56. Яким прикметникам властиві суфікси *-issimus*, *-errimus*, *-illimus*?
57. Назвіть прикметники, які утворюють ступені порівняння на *-volus*, *-dicus*, *-ficus*.
58. Що означає поняття суплетивізму?
59. Наведіть приклади утворення суплетивного ступеня порівняння прикметників.
60. Що таке *elativus*?
61. Поясніть утворення описового ступеня порівняння прикметників.
62. Як утворюються дієприкметники теперішнього часу активного стану?
63. Які закінчення властиві дієприкметникам, утвореним від I та II дієвідмін, від III та IV дієвідмін?
64. Чи можливо визначити рід дієприкметника?
65. Як необхідно визначати основу латинського дієприкметника?
66. Які особливості відмінювання дієприкметників теперішнього часу активного стану спостерігаються у множині?
67. Наведіть варіанти перекладу латинського дієприкметника.
68. Як утворюються дієприкметники минулого часу? Наведіть приклади.
69. Які ви знаєте особові займенники. У яких особах вони вживаються?
70. На що вказує зворотній займенник?
71. Поясніть правила написання займенників із прийменниками.
72. Яку функцію виконують вказівні займенники?
73. Як перекладається *coniunctivus* латинською мовою?
74. Коли і в яких значеннях використовується умовний спосіб латинських дієслів?
75. Наведіть приклади дієслів в кон'юнктиві.
76. Вивчіть напам'ять дієвідмінювання *esse* в *Praesens coniunctivi*.
77. Наведіть приклади неправильних дієслів. Чим вони відрізняються від правильних?
78. Назвіть особові закінчення дієслів умовного способу пасивного стану.
79. Як утворюється кон'юнктив у активному стані дієслів?
80. Наведіть зразки рецептурних формул із дієсловом *fiō, fieri*.
81. Який мовний процес називається асиміляцією?
82. Які частини мови можуть виступати у ролі префіксів?
83. Чим відрізняються дієслова на *-iō* від інших дієслів?
84. Які існують особливості відмінювання дієслів на *-iō* у теперішньому часі дійсного способу активного та пасивного станів?
85. Назвіть особливості відмінювання дієслів на *-iō* у кон'юнктиві.
86. Як утворюється наказовий спосіб дієслів на *-iō*?
87. Визначте граматичні ознаки прислівника.
88. На які розряди поділяються прислівники?
89. Назвіть суфікси, за допомогою яких утворюються прислівники.
90. Які частини мови можуть виконувати функції прислівника?
91. Які розряди прислівника можуть мати ступені порівняння?
92. Як утворюються вищий та найвищий ступені порівняння прислівників?
93. Як утворюються складні числівники?
94. Назвіть способи читання складених числівників.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС бакалавр Спеціальність 229 Громадське здоров'я (Нутриціологія здорового харчування)	Кафедра журналістики та мовної комунікації 2020-2021 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни Латинська мова	Затверджую Зав. кафедри (підпис) Костриця Н.М. 31 серпня 2020 р.
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
1. Розкрийте поняття «дифтонг». Наведіть приклади.			
2. Структура анатомічних термінів.			

Тестові завдання різних типів

1. Латинські прикметники узгоджуються з іменниками:

1	у роді	3	у відмінку
2	у числі	4	у відміні

2. Укажіть правильну послідовність назв відмінків:

1	A nominativus
2	B dativus
3	C accusativus
4	D vocativus
5	E genetivus
6	F ablativus

3. Перекладіть українською речення *Linguae Latinae student.*

4. Перекладіть латиною словосполучення *внутрішні органи*.

5. Який рід скорочено позначається буквою f?

6. Скільки в латинській мові приголосних?

7. Який із поданих іменників належить до IV відміни:

1	lepus, oris m	3	malus, i f
2	lupus, i m	4	tribus, us f

8. Неправильно поставлено наголос у термінах:

1	máchĭna
2	speciés
3	popúlus
4	trádĕre
5	publicáe
6	iurisprudens
7	prócessus

9. Словниковий запис іменника складається з:

1	форми іменника в Nom. Sing., роду, числа та перекладу
2	форми іменника в Nom. Sing., закінчення Gen. Sing., роду та перекладу
3	іменника, роду, числа, відмінка та перекладу

10. Установіть відповідність між латинськими крилатими фразами та перекладом:

1	Багато вина пити- мало жити.	A	Multum vinum bibere, non diu vivere.
2	Через терни до зірок.	B	Mala herba cito crescit.
3	Лікар лікує хвороби, природа оздоровлює.	C	Otium post negotium.
4	Від яйця аж до яблука.	D	Natura sanat, medicus curat morbos.
5	Погана трава швидко росте.	E	Ab ovo usque ad mala.
6	Відпочинок після праці.	F	Per aspera ad astra.
7	Третього не дано.	G	Tertium non datur

5. Методи навчання

На початку ознайомлення із новою дисципліною, а також у процесі вивчення нових тем доцільно використовувати вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентської аудиторії. Чільне місце в групі словесних методів посідає метод роботи з навчальним посібником. Студенти мають усвідомлювати, що основним джерелом отримання наукової інформації є книга. Тому так важливо навчити студентство методам і прийомам самостійної роботи з підручниками та методичними посібниками: читання, виписування, складання таблиць, схем тощо.

Висока ефективність навчання не можлива без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають, передусім, використання демонстрації та ілюстрації (малюнки, схеми, графіки et cetera).

Використання в навчальному процесі тих чи інших методів зумовлене різними факторами: психологічними особливостями, дидактичними цілями, рівнем матеріального забезпечення навчальних закладів тощо.

Значне місце посідають вправи. Це метод навчання, котрий передбачає цілеспрямоване, багаторазове повторення студентами певних дій чи операцій із метою формування умінь і навичок. У дидактиці за характером навчальної роботи виділяють різні види вправ: письмові, графічні, технічні та інші. Щодо навчальної мети виділяють такі різновиди вправ: підготовчі, пробні (попереджувальні, коментовані, пояснювальні), тренувальні (за зразком, за інструкцією, за завданням), творчі. То ж не менш важливим моментом у процесі навчання термінологічної латини є система контролю рівня знань студентів. Варіанти тестових робіт, виконання яких ґрунтується на операції вибору правильної детермінованої відповіді із серії запропонованих, спрямовані на формування у студентів системи алгоритмічних рішень, закріплення рецептивних умінь та навичок, необхідних для оволодіння дисципліною.

6. Форми контролю

Поточний контроль застосовують для перевірки і окремих студентів, і академічних груп, як правило, у повсякденній навчальній діяльності, насамперед, на планових заняттях. Викладач систематично спостерігає за навчальною роботою студентів, перевіряє рівень опанування програмного матеріалу, формування практичних навичок та вмінь, їхньої міцності, а також виставляє відповідні оцінки за усні відповіді, контрольні роботи, практичне виконання певних вправ, передбачених програмою навчальних дисциплін.

Поточний контроль має виховний характер, адже спрямований на стимулювання у студентів прагнення систематично самостійно працювати над навчальним матеріалом, підвищувати свій рівень знань, а також на вдосконалення педагогічної майстерності викладача.

Періодичний контроль має системний, плановий і цілеспрямований характер. Він полягає у визначенні рівня та обсягу оволодіння знаннями, навичками і вміннями наприкінці теми або модуля. Цей контроль здійснюють як у процесі навчальних занять, так і у спеціально відведений час.

Підсумковий контроль спрямовано на визначення рівня реалізації завдань, сформульованих у навчальній програмі, плані підготовки та в інших документах, які

регламентують навчально-виховний процес. Він охоплює і теоретичну, і практичну підготовку студентів.

Важливим засобом контролю є самоконтроль, який реалізує на практиці принципи активності й свідомого навчання, міцності знань, навичок і вмінь студентів. Розрізняють дві форми самоконтролю: індивідуальну і групову. У разі індивідуальної форми контролю студент самостійно визначає ступінь опанування професійними знаннями, навичками та вміннями. Груповий самоконтроль передбачає оцінку власної навчальної діяльності та досягнутих успіхів, а також визначення недоліків, обґрунтування шляхів їх подолання.

До основних форм організації перевірки знань, навичок і вмінь, окрім самоконтролю, належать індивідуальна, фронтальна і групова перевірки.

Мета індивідуальної перевірки – визначити, на якому рівні кожен студент оволодів сукупністю знань, а також визначити основні недоліки й шляхи усунення помилок.

Фронтальну перевірку застосовують, коли у відносно короткий термін часу слід з'ясувати рівень засвоєння програмного матеріалу. Викладач готує з певної теми короткі запитання, на які студент має дати короткі відповіді.

Групова перевірка спрямована на з'ясування рівня колективних дій, злагодженості й згуртованості під час виконання завдань. Інколи виправдовує себе комбінована перевірка – поєднання зазначених вище форм.

Відповідно до цілей контролю викладачі використовують сукупність прийомів і способів педагогічної діагностики для з'ясування ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів. Це сприяє цілісній картині перебігу дидактичного процесу у навчальному закладі та свідчить про його дієвість і результативність.

Основними методами перевірки успішності знань студентів є побічне спостереження, усне опитування, програмований контроль, письмові роботи, дидактичні тести тощо.

За допомогою методу спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів викладач з'ясовує здібності, успіхи, визначає обсяг і глибину оволодіння знаннями з дисципліни, рівень опанування відповідними навичками та вміннями, ступінь сформованості особистісних компетентностей, визначає недоліки й шляхи їх усунення тощо. Контрольне спостереження можна здійснювати у довільній формі на заняттях.

Письмовий контроль забезпечує глибоку й всебічну перевірку опанування програмного матеріалу. Цей метод досить об'єктивний, адже надає можливість порівняти рівень здобутих знань як в окремій групі, так і на потоці, виявити теоретичні знання, практичні навички та вміння, а також адекватне їх застосування у майбутній професійній діяльності.

Методом перевірки може бути й усне опитування. Його здійснюють за допомогою співбесіди чи відповідей студента. Завдяки своїй специфіці й характеру застосування метод може бути використаний як на лабораторних заняттях, так і у процесі різноманітних перевірок.

У дидактичній практиці дедалі частіше використовують тести, які становлять стандартизований комплект завдань щодо певного навчального матеріалу, за допомогою яких визначають рівень опанування матеріалом.

Дедалі частіше починають застосовувати програмований контроль, котрий дає змогу відразу отримати інформацію про рівень відповіді.

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371).

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	не зараховано

8. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни «Латинська мова» для підготовки фахівців ОС “бакалавр” спеціальності 229 - Громадське здоров'я.
2. Методичні вказівки до практичних занять.
3. Рекомендована література (базова й допоміжна).

9. Рекомендована література

Базова

1. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / за ред. Л. Ю. Смольської. 4-те видання. Київ : Медицина, 2019. 472 с.
2. Закалюжний М. М., Паласюк Г.Б. Латинська мова і основи медичної термінології: підручник. Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. 424 с.
3. Паласюк Г. Б., Саварин Т.В., Федчишин Н.О. Латинська мова та медична термінологія : підручник. Тернопіль : ТНМУ, 2021. 547 с.

Допоміжна

4. Вакулик І.І., Балалаєва О.Ю. Елементарний курс латинської мови та основи ветеринарно-медичної термінології. Київ: ВПЦ НУБіП, 2014. 669 с.
5. Беляєва О. М., Сологор М.І. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології: посібник. Київ: Медицина, 2011. 256 с.
6. Іваницька П. Ф. Латинська мова з медичною термінологією : навч. посібник Рівне : [б. в.], 2009. 312 с.
7. Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник Київ: Медицина, 2011. 238 с.
8. Нетлюх М.Л. Українсько-латинський анатомічний словник. Львів: Стрім, 2000. 216 с.

10. Інформаційні ресурси

1. Балалаєва О.Ю. Аналітичний огляд електронних ресурсів для вивчення латинської мови.
URL:<http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/962#.VL02zCzdUec>
2. Вакулик І.І. Запозичення з класичних мов у науковій термінології сучасних європейських мов (на матеріалі юридичних та економічних термінів української, російської, німецької, французької, англійської мов). URL:
http://librar.org.ua/sections_load.php?s=philology&id=819&start=7
3. Лапідарна латина. URL: <http://ukrlife.org/main/prosvita/latyna.html>.
4. Латинські словникові уроки на Інтернет Поліглоті. URL:
<http://www.internetpolyglot.com/ukrainian/lessons-ln-uk>.